

Standpunt LVO en NVMBR over bediening röntgenapparatuur op de OK

De vraag of operatieassistenten röntgenapparatuur op de OK mogen bedienen wordt regelmatig gesteld aan zowel de LVO (Landelijke vereniging van Operatieassistenten) als de NVMBR (Nederlandse Vereniging Medische Beeldvorming en Radiotherapie). Daarom willen de twee beroepsverenigingen een gezamenlijk en duidelijk standpunt hierover innemen. Als er gekeken wordt naar de motieven om operatieassistenten deze taken te laten uitvoeren, komen de volgende argumenten naar voren: de logistiek en de financiën. De beide beroepsverenigingen vinden deskundigheid met de daarbij behorende kwaliteit- en veiligheidsaspecten minstens even belangrijk.

De NVMBR en LVO zijn van mening dat de MBB'er¹ de aangewezen persoon is om de voorbehouden handelingen, het toedienen van ioniserende straling en radioactieve stoffen, te verrichten op de OK. Indien de operatieassistent de taken uitvoert moet worden voldaan aan de Europese eisen van scholing en training voor het toedienen van ioniserende straling en radioactieve stoffen.

Bij het toedienen van ioniserende straling met röntgenapparatuur zijn twee wetten van toepassing. De Kernenergiewet, met als belangrijkste de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) het Besluit Stralingsbescherming (BS) en de Wet BIG.

Het Besluit Stralingsbescherming bevat de basisregels voor het werken met radioactieve stoffen en toestellen die ioniserende straling uitzenden.

Hieronder staan de belangrijkste basisregels:

- Basisprincipes voor stralingsbescherming
- Algemene regels voor deskundigheid en instructie
- Specifieke regels voor bevolkings-, werknemers- en patiëntenblootstelling aan straling
- Nadere uitwerking van het vergunningstelsel
 - Vaak wordt in de vergunning gezet welk stralingsdeskundigheidsniveau de beroepsbeoefenaren moeten hebben voor het toedienen van ioniserende straling.

De Wet BIG (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) heeft als doelstelling de kwaliteit van de beroepsuitoefening te bevorderen en te bewaken en de patiënt te beschermen tegen ondeskundig handelen van beroepsbeoefenaren. De Wet BIG regelt de deskundigheid en opleiding van een aantal beroepen op het gebied van de individuele gezondheidszorg. Ook regelt de Wet BIG dat voorbehouden handelingen niet door iedereen mogen worden uitgevoerd. Ioniserende straling toedienen is één van de voorbehouden handelingen. Op grond van de opleidingseisen zijn de MBB'ers bevoegd om ioniserende straling toe te dienen. Dit is geregeld in artikel 34 van de Wet BIG. Daarnaast is het belangrijk dat de uitvoerder van de voorbehouden handeling bekwaam is. Bekwaamheid heeft betrekking op wat het individu weet én kan en betreft het vermogen om in bepaalde situaties verantwoord een voorbehouden handeling uit te kunnen voeren.

¹ MBB'er is de beroepsnaam voor de in Besluit 551 beschreven opleidingstitels radiodiagnostisch- en radiotherapeutisch laborant)

In de geldende opleidingseisen en in het beroepsprofiel van de operatieassistenten wordt het toedienen van ioniserende straling niet genoemd. De vraag is of een korte cursus voor operatieassistenten op gebied van stralingsbescherming, die slechts één of twee dagen duurt, een middel is om kennis en expertise op gebied van medische beeldvorming voldoende te verkrijgen. Met deze duur is het beperkt mogelijk om de principes van stralingsbescherming te verkrijgen. Medische beeldvorming is bovendien meer dan alleen stralingsbescherming. Denk o.a. aan insteltechniek, beeldoptimalisatie, gemaakte afbeeldingen juist interpreteren en beoordelen of het doelgebied wordt afgebeeld. Het principe is dat deze taken moeten worden uitgevoerd door de daartoe deskundige beroepsbeoefenaren.

Naast de wetgeving bestaat er het Convenant Veilige toepassing van medische technologie in het ziekenhuis. Dit Convenant richt zich op de veilige toepassing van medische technologie in de cure sector (ziekenhuizen). Veilige toepassing van medische technologie betekent een veilig product, in handen van een getrainde en geschoolde gebruiker in een omgeving die veilig gebruik kan garanderen volgens de geldende criteria. Het ziekenhuis moet voorzien in een procedure die leidt tot registratie van bevoegdheid en bekwaamheid van gebruikers om met de toegepaste hulpmiddelen zelfstandig handelingen te verrichten. Uit deze registratie blijkt ook wanneer herscholing noodzakelijk is om de bekwaamheid op het vereiste niveau te houden.

De vraag aan de beroepsvereniging LVO is ook neergelegd bij een jurist van NU91

De jurist geeft aan dat er bij voorbehouden handelingen twee belangrijke aspecten gelden: bekwaam en bevoegd. Bevoegd houdt in adequate (bij- en na-)scholing. Het is de vraag of een halve dag of twee dagen scholing adequaat is. Tevens werd aangegeven dat het besluit om operatieassistenten te laten doorlichten op de OK besproken en goedgekeurd moet worden door de OR en de VAR. Dit zou een gezamenlijk agendapunt moeten zijn.

Een medisch specialist, die de opleiding Stralingsbescherming 4M heeft behaald, is bevoegd om een opdracht te geven om de voorbehouden handelingen "het toedienen van ioniserende straling of radioactieve stoffen", uit te laten voeren. De opdrachtgever moet controleren of de opdrachtnemer bekwaam is om de voorbehouden handeling uit te voeren. Als deze opdracht gegeven wordt aan een operatieassistent, moet de operatieassistent zich zelf bekwaam achten om deze voorbehouden handeling te mogen uitvoeren. Vindt de operatieassistent zich zelf niet bekwaam, dan mag de voorbehouden handeling niet uitgevoerd worden. Onbekwaam maakt volgens de Wet BIG onbevoegd en dus strafbaar.

Logistiek en financieel heeft het overnemen van taken ook consequenties. Zijn er voldoende operatieassistenten die deze taak kunnen overnemen, welke gevolgen heeft dit voor de organisatie van de afdeling en de primaire taken van de operatieassistenten.

Vervolgens is de vraag ook voorgelegd door de LVO aan de inspecteur van de IGZ (Inspectie voor de Gezondheidszorg)

Het eenvoudigweg bedienen van medische apparatuur door iemand die hier geen kennis van heeft, is niet toegestaan. Het Convenant Veilige toepassing van medische technologie stelt onder andere: "Het ziekenhuis heeft een procedure waarmee wordt zeker gesteld dat een gebruiker die voor het eerst een bepaald medisch hulpmiddel gaat toepassen, voldoende bekwaam is voor het toepassen van het betreffende hulpmiddel."

Standpunt LVO en NVMBR

Het toedienen van ioniserende straling is een voorbehouden handeling (Wet BIG). Het dagelijks toedienen van ioniserende straling is de reden waarom het beroep MBB'er geregeld is in artikel 34 van de Wet BIG. Hiermee is de bekwaamheid (opleidingseisen) en het bekwaam blijven (registratie en herregistratie) geregeld. Medische beeldvorming is meer dan het kunnen bedienen van apparatuur die ioniserende straling uitzendt. Het toepassen van principes als rechtvaardiging, optimalisatie en diagnostische beoordeelbaarheid zijn van essentieel belang, naast de stralingsbeschermende maatregelen voor patiënt en omstanders. Op Europees niveau wordt erkend dat de MBB'er als schakel tussen de patiënt en de techniek een belangrijke speler is om de principes rechtvaardiging en optimalisatie te waarborgen. In een nog lopend project van de Europese Commissie (MEDRAPET) worden de eisen aan scholing en training voor het toedienen van ioniserende straling en radioactieve stoffen vastgelegd als aanbeveling voor nationale wetgeving. Aan deze eisen wordt al voldaan door de in Nederland bestaande opleidingen tot MBB'er. Alleen het volgen van een korte cursus voor stralingsbescherming is onvoldoende om de vereiste kennis, vaardigheden en competenties te waarborgen.

Sija Geers- van Gemeren, Ambtelijk secretaris hoofdbestuur NVMBR

Nicole Dreessen, Bestuurslid Beroepsbelangen LVO

